

СЭТИННЬИ 4 КҮНЭ - НОРУОТ СОМОБОЛОҢУУТУН КҮНЭ!

ЧУРАПЧЫЛАР
ААЛЛААХ ҮҮН
ТАҢАБАҢЫГАР

3

ОДЬУЛУУН ЫТЫК
КЫРДЬАБАҢА

4

СЭТИННЬИ -
БАЙАНАЙ ЫЙА

5

Чурапчыга күн тахсар!

12+

2020 сыл
Сэтинньи
3 күнэ
оптуорунньук
№ 82
(11737)

САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЬЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • @sanaoloh

оптуорунньук сэтинньи 3 > сардьа сэтинньи 4 > чэппиэр сэтинньи 5 > бэтиннэ сэтинньи 6 > субуота сэтинньи 7 > баскыһыанна сэтинньи 8 > бэтиннэ сэтинньи 9

Күндү Саха сириг олохтоохторо!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин салалтатын аатыттан уонна тус бэйэм эһигини Арасыйыа биэр сүрүн бырааһынньыгынан – Норуот сомоҕолоһуутун күнүнэн ис сүрэхпиттэн эбэрдэлиибит!

Быйыл, Аба дойдуга Улуу сэриитигэр Кыайы 75 сыллаах үбүлүүн бэлэстиир сылбытыгар, Норуот сомоҕолоһуутун күнэ ураты суолталаах. Арасыйыа араас муннуктарыгар олорор бары омуктар бэрэстэбиллэллэрэ – биһиги эһэлэрбит, аҕаларбыт – биэр киһи курдук адырҕа фашиһы утары Ийэ дойдуну көмүскүү кырыктаах кыраһыһыга туруммуттара. Норуот улуу сомоҕолоһуутун түмүгэр аба көлүөнэ сэри кэнииттэн урускалламмыт дойдуну чөлүгэр түһэрбитэ, сүдү бырамыысыланнастаах индустриальнай дойдуну айан-тутан таһарбыта.

2020 сыл Арасыйыа Федерациятыгар Умнуллубат Албан аат сылынан биллэриллибитэ. Норуот сомоҕолоһуутун күнүгэр биһиги Арасыйыа норуота биэр сомоҕо буолан, өстөөхү кыайбытын, бары уустуктары тудураан, судаарыстыбаны бөдөрөөлүтүн кэрэһилиир дойдубут үгүс үйэлээх историятыгар ытыктабыллытын биллэрэбит. История чакчытынан, бу бырааһынньык XVII үйэ саҕатыгар буолбут быһыыны-майгыны кытта ыкса сибээстээх. Оччолорго, 1612 сыллаахха, тастан саба түспүт өстөөхтөртөн нуучча сириг көмүскүүргэ нэһилиэнньэ бары араҥата, бары норуоттар туруммуттара.

Бу бырааһынньык биһиэхэ сомоҕолоһуу дьолун суолталаабын уонна Арасыйыа олохтоохторо эдэр көлүөнэҕэ тиздэриэхтээх бэйэ үгэспитин санаатар.

Элбэх омуктаах Саха сирэ модун Арасыйыа быстыбат сорҕото буолар. Түөрт үйэ тухары биһиги бырааттыбы уонна доҕордуу сыһыаммытын харыстаан, дойдуга үрдүнэн биэр санаанан уонна биэр эрэпинэн олорон кэллүбүт, элбэҥэ буолуу уонна кыайыы норуот күүһүн холбоотуоххо ситиһиллэрин маҕды өйдүүбүт.

Саха сирэ судаарыстыбаны бөдөрөөтөрөө уонна Арасыйыа уопсастыбатын сомоҕолуура дьолун кылааты киллэрэр. Салгыы бу курдук бары биэр сомоҕо буоллахпытна, өрөспүүбүлүкэбит, дойдубут чэчириг сайдарын туһугар туруоруммут бары сорукпутун тапоруохпут дьин эрэбин.

Барыгытын Норуот сомоҕолоһуутун күнүнэн эбэрдэлиибит! Ситиһиллэри уонна дьиз кэрэҥнэти, төрөөбүт дойдугут уонна модун Арасыйыа туһугар айа-тута тураргытыгар баҕарабыт!

Айсен НИКОЛАЕВ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана.

Норуот сомоҕолоһуутун күнүнэн! Күндү Чурапчы улуунун олохтоохторо, дьоно-сэргэтэ!

Эһигини барыгытын бу – историческай суолталаах бырааһынньыгынан, Норуоттар сомоҕолоһууларын күнүнэн итилик-истинник ис сүрэхтэн эбэрдэлиибит!

Устуоруйа кэрдис кэмнэрин арылдахха, бу күн – 1612 сыл сэтинньи 4 күнүгэр Кузьма Минин уонна Дмитрий Пожарский норуот күүһүн түмэн, Польша талабырдыттарын Москва куораттан үтүрүйбүттэрэ. Бу өрөвөйдөөх күнү үйэтигэр, ыраахтааҕы Алексей Михайлович Романов 1649 сыллаахха бырааһынньык күнүнэн бэлэстииргэ Уураах таһарбыт. Кэлин Сэбиэскэй сойуус кэмигэр бу бэлэз күн бэлэстэммит этэ. Бу кэмгэ Улуу Өктөөл Өрөбүлүүсүлэтин бырааһынньыга буолар. Норуоттар сомоҕолоһууларын күнэ аныгы Арасыйыа устуоруйатыгар 2004 сылтан бэлэстэнэр.

Дойдубут улуу устуоруйатын ситимниир дьин ис суолталаах бырааһынньык күн бүгүн, биһиги норуоту сомоҕолуур, түмэр күүстээх буоларга сарбахтаммат. Бу кэрэ бэлэз бырааһынньыгынан итилик-истинник биэр дойдулаахтарбытын, ытык кырдыаҕастарбытын, үлэли, айа-тута сылдьар дьоммутун эбэрдэлиибит! Сирдээҕи олохпутугар ил-эйэ, биэр санааланы, биэр сомоҕо буолуу баар эрэ буоллабына, оноруктаах дьыалаларбыт ситэриллээхтэрэ, былааннамыт үлэлэр түмүктэннээхтэрэ! Хас биэрди дьиз кэрэҥнэ туруктаах олох, дьолу-соргуну баҕарабыт!

Андрей НОГОВИЦЫН, Чурапчы улуунун баһылыга,
Афанасий ЗАХАРОВ, улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ.

— НОВОСТИ УЛУСА —

В селе Дябыла будет реализован проект по комплексному развитию сельских территорий

Проект Чурапчинского улуса вошел в госпрограмму «Комплексное развитие сельских территорий» в 2021-2022 годы. В селе Дябыла (глава Ефремова Л.В.) будет реализован проект по строительству локального водопровода и подводящего газопровода к жилым домам, а также приобретению автомашин ГАЗ для МБУ ДНТ «Сайды».

«На реализацию трех проектов запланировано более 40 млн. рублей. В следующем году, после подписания администрацией района Соглашения с министерством сельского хозяйства Якутии, будет объявлен аукцион. В 2021 году все работы должны быть завершены», – прокомментировал заместитель главы МО «Чурапчинский улус (район)» по архитектуре и строительству Руслан Васильев.

Напомним, что Минсельхоз России выделил на развитие населенных пунктов Якутии в рамках реализации госпрограммы «Комплексное развитие сельских территорий» более 600 миллионов рублей. Одним из победителей отбора проектов комплексного развития сельских территорий на 2021-2022 годы стал проект Чурапчинского улуса.

Пресс-центр МО «Чурапчинский улус».

ТӨРӨППҮТ МАХТАЛА

Людмила Дмитриевна уонна Герасим Степанович оболоро кыра сылдьан «Мичил» уһууаанна иитилибиттэрэ. Оболоро билигин бары үлэһит, дьылзэх-уоттаах, оболордуурулаах, олохторун сүннүн булбут дьон.

Герасимнаах Мила уруккуттан оболоругар анаан, остуоруйаттан энциклопедияга тийэз кинигэ арааһын атылаһаллара. Улаатан истэхтэрин ахсын оболор саастарыгар сеп түбэһиннэрэн, нуучча уонна саха классик-суруйааччыларын айымньыларын, үөрэххэ туһанар пособиелары, историческай романны, аатырар омук суруйааччыларын кинигэлэрин у.д.а. эбэн-сабан, уларытан испиттэрэ. Ол иһин оболоро, сизиннэрэ бука бары кинигэни кыбына сылдьар, интэриэһиргээн ааҕар дьонунан буолбуттара. Оболоро уонна сизиннэрэ оскуолаҕа бары үчүгэйдик үөрэммиттэрэ, мэтээлинэн бүтэрбиттэр эмиз бааллар. Герасимнаах Людмила холбослуттара эһиил 50 сылын туолуохтаах.

«Мичилбит» төрөөбүт күнүгэр Герой-ийэ, аба Людмила Дмитриевна уонна Герасим Степанович Платоновтар оболорун аатыттан уһууаан иһинэн бэлэстэнэр «Ийэ уонна аба махтала» дьин күнүгэ сеп түбэһиннэрэн, оболорго улаҕан бэлэзти онордулар. Ол курдук, сонньуурдары, кинигэ эгэлгэтин уонна үлэһиттэргэ-хамсыырга блогунан үрдүк хаачыстыбалаах кумаабыны бэлэстээн үөртүлэр.

«Уһууааммыт үлэтин үчүгэйдик саныыр, сыраһаах үлэһитигэр махтанар манньык төрөппүттэрдээхпит, эбэлэрдээхпит-эһэлэрдээхпит биһигини олутун үөрдэр. «Мичил» уһууааммыт 64 сааһын туолбут бэлэз күнүнэн төрөппүттэригэр, эбэлэригэр-эһэлэригэр, иитиллээччилэригэр, чуолаан Людмила Дмитриевна уонна Герасим Степановичка эбэрдэбитин тиздэбит, айар-тутар үлэ күүстүү оргуйдун, түмүктэр түмүллэ турдуннар, ситиһи сизэтиһэн истин!», – дьин үрэһиттэр махтал тылларын этэллэр.

«СО» кэр.

В Якутии ограничительные меры продлены до 30 ноября

С учётом предложений Главного санитарного врача Республики Саха (Якутия) о принятии дополнительных мер по снижению рисков распространения на территории региона новой коронавирусной инфекции в период сезонного подъёма уровня заболеваемости ОРВИ и гриппом, ограничительные меры по обеспечению санитарно-эпидемиологического благополучия населения продлены до 30 ноября 2020 года. Соответствующий указ подписан 30 октября Главой Якутии Айсеном Николаевым.

Согласно указу, Министерство здравоохранения совместно с Министерством образования и науки республики должны обеспечить профилактическое медицинское наблюдение за несовершеннолетними, пребывающими и находящимися на территории городских округов и сельских поселений в каникулярное время, в том числе с привлечением медицинских работников дошкольных и общеобразовательных организаций в течение 14 календарных дней со дня прибытия.

Указ также предусматривает приостановление в 2020-2021 учебном году реализации программ дополнительного образования и спортивной подготовки до особого распоряжения.

Настоящий Указ вступает в силу с 31 октября 2020 года.

Более подробно с изменениями, внесёнными в Указ Главы Якутии от 1 июля 2020 года №1293 «О режиме повышенной готовности на территории Республики Саха (Якутия) и мерах по противодействию распространению новой коронавирусной инфекции (COVID-19) можно ознакомиться здесь.

В районы, где ситуация с коронавирусом наиболее сложная, могут направить проверку

Ситуация с новой коронавирусной инфекцией в Якутии остается напряженной. На особом контроле нужно держать положение дел в Мирном, Алдане, Нюрбе, Намцах, Жиганске. При необходимости в районы, где складывается наиболее сложная эпидемиологическая обстановка, можно отправить на проверку группу, которая окажет на местах методологическую помощь. Об этом заявил Глава республики Айсен Николаев на очередном заседании оперативного штаба.

На заседании Айсен Николаев выразил обеспокоенность эпидемиологической обстановкой в Мирнинском, Алданском, Нюрбинском, Намском, Жиганском районах. В эти и другие районы, где ситуация будет складываться наиболее сложной, можно отправить группу, которая проверит, как работает местные оперативные штабы и окажет методологическую помощь.

Айсен Сергеевич предложил возобновить меры по контролю пребывающих извне республики — с соответствующим предложением к главе республики обратились жители Мирного. Как пояснили мирнинцы, большинство заболевших — это те, кто прилетел из других субъектов страны, а также их контактные лица. Глава отметил, что этот метод может быть применен только в отношении тех районов, где много заболевших COVID-19 из числа прибывших из-за пределов региона граждан.

Глава поручил оперативному штабу внести предложения по методам уменьшения количества тяжелых больных. «Растет количество тяжелых больных, число летальных исходов тоже не сокращается. Это очень плохо. Ни у меня, ни у жителей республики ситуация оптимизма не вызывает. Просьба принять серьезные меры, возможно, поменять методы», — сказал он.

Ил Дархан дал поручение и по усилению контроля по соблюдению мер безопасности в вахтовых поселках. По его мнению, промышленные предприятия не дорабатывают с observацией

рабочих, вследствие чего болезнь распространяется внутри поселков.

Николаев также распорядился разобраться с обеспечением лекарственными препаратами. «Ранее говорили, что отсутствие маркировки мешает реализации лекарств, но сейчас, когда на уровне страны это приостановили, лекарств больше не стало. Прошу разобраться», — поручил Ил Дархан.

По традиции на заседании отчитались члены оперативного штаба. Вице-премьер республики Ольга Балабкина сообщила о наладившейся системе сдачи анализов на коронавирус в Якутске. По ее словам, в столице республики ожидание результатов теперь не занимает больше 3-4 дней, так как с развёртыванием дополнительных лабораторных мощностей удалось ликвидировать очередь. Сегодня модернизируется маршрутизация тестов в районах.

Министр здравоохранения Елена Борисова проинформировала, что количество коек в республике возросло до 2808, из них в Якутске насчитывается 1358 коек, причем загрузка по региону составляет 67,8%, по столице республики — 87,7%.

Мэр Якутска Сардана Авксентьева отчиталась о рейдовых мероприятиях по соблюдению ограничительных мер, которые продолжаются в городе. По ее словам, с 27 октября муниципалитет проверил 202 объекта, на них обнаружено 36 нарушений. Также от работы отстранены 10 автобусов.

Ситуация остается сложной по всей стране, отметил в конце заседания Айсен Сергеевич. Он выразил уверенность, что благодаря слаженной работе оперативного штаба и решениям, принятым на федеральном уровне, в том числе по дополнительному финансированию борьбы с COVID-19, ситуацию удастся выправить.

Состоялась рабочая встреча Главы Якутии с министром финансов РФ

В Москве прошла рабочая встреча Главы Республики Саха (Якутия) Айсена Николаева с министром финансов РФ Антоном Силуановым.

Стороны обсудили ряд важнейших вопросов, касающихся совершенствования межбюджетных отношений, исполнения доходной части бюджета республики в 2020 году и прогнозов на 2021 год.

Большое внимание в ходе встречи уделено обсуждению механизмов финансирования строительства инфраструктурных объектов на территории республики.

Глава Якутии провел рабочую встречу с министром науки и высшего образования РФ

Глава Якутии Айсен Николаев провел рабочую встречу с министром науки и высшего образования РФ Валерием Фальковым. На встрече были подняты вопросы, касающиеся развития науки и системы высшего образования республики и взаимодействия с федеральными органами власти в этом направлении, в частности, вопросы обеспечения

новой инфраструктурой ряда республиканских ВУЗов и участия НОЦ «Север» в конкурсе на получение грантов из федерального бюджета.

Глава региона рассказал Министру о реализации второго этапа Комплексных научных исследований, направленных на изучение производительных сил и социальной сферы Якутии.

Внимание министра было привлечено и к вопросам инфраструктурного обеспечения системы высшего образования республики, в частности, к строительству нового учебно-лабораторного корпуса Медицинского института СВФУ.

Глава региона и министр также рассмотрели подходы по участию НОЦ «Север» в конкурсе на получение грантов из федерального бюджета для развития деятельности. Это единственный научно-образовательный центр в Дальневосточном федеральном округе. При этом проект уже стал межрегиональным, заявка на участие в конкурсе подготовлена с участием Магаданской и Сахалинской областей, Чукотского автономного округа и Камчатского края. Миссия центра — ускорение трансфера технологий, знаний и кадров в различные отрасли экономики северных регионов.

Напомним, что НОЦ «Север» создан Указом Главы Якутии в сентябре 2019 года путем интеграции научных, исследовательских и образовательных ресурсов Академии наук РС(Я), Якутского научного центра и научных институтов Сибирского отделения РАН, СВФУ с производственными, трудовыми и финансовыми ресурсами предприятий из реального сектора экономики — индустриальных партнеров центра.

...

Якутия на борьбу с COVID-19 из федерального бюджета получит 254 млн. рублей

По состоянию на 30 октября эпидемиологическая ситуация на территории Якутии остается напряженной. За последние сутки зарегистрировано 189 новых случаев коронавирусной инфекции, из них 33 случая, связанные с носителями инфекции. В Якутске выявлено 105 новых случаев коронавирусной инфекции. Об этом сегодня сообщила вице-премьер Правительства Якутии, заместитель руководителя Республиканского оперштаба Ольга Балабкина.

На сегодняшний день на особом контроле Республиканского оперативного штаба находятся Алданский, Жиганский, Мирнинский, Намский, Нюрбинский районы. Ольга Валерьевна отметила, что для разрешения сложившейся в этих районах непростой эпидситуации должна быть выстроена скоординированная работа медицинских организаций и органов местного самоуправления.

«Соблюдение масочного режима, социального дистанцирования, принятие мер, направленных на защиту жизни и здоровья старшего поколения будут по-прежнему оставаться в приоритете у органов государственной власти», — подчеркнула Балабкина.

Якутия из федерального бюджета дополнительно получит 254 млн. рублей, из которых 217,5 млн. рублей будут направлены на борьбу с новой коронавирусной инфекцией, 36,5 млн. рублей на обеспечение лекарственными препаратами амбулаторных больных.

Лаборатории республики, несмотря на ряд сложностей, возникающих из-за поломки и выхода из строя медицинского оборудования, продолжают проводить около 6 тысяч исследований на коронавирусную инфекцию.

Вице-премьер Ольга Балабкина, учитывая, что впереди выходные дни обратилась к жителям республики не расширять круг контактов, соблюдать все санитарно-противоэпидемиологические меры, чтобы не допустить увеличения нагрузки на систему здравоохранения, медицинских учреждений и на врачей, ежеминутно борющихся с опасным заболеванием на передовой.

Фото Марии Васильевой.

Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия)

— УСТУОРУЙА ЧАХЧЫЛАРА —

ЧУРАПЧЫЛАР ААЛЛААХ ҮҮН ТАҢАБАҢЫГАР

Саха сиригэр бырамыысыланнас көмүс хостоонунун үлэлэриттэн сабаламмыта. Маныаха саха дьоно бэйлэрин кылааттарын киллэрсибиттэрэ. Чуолаан көмүс үлэлээччилэри аһынан-үөлүнэн хааччыйыга, таһаҥас таһыытыгар Саха АССР бырабытталыстыбатын дьаһалынан элбэх колхуостаах үлэлээбитэ. Ити үлэ 1935 сыллаахтан сабаламмыта. Онон быйыл бу хамсааһын 85 сылын туолла.

Ааллаах Үүн диэн үрэх Алдан өрүс биір үһүн салаата. Кини Үөһээ Дьааһы сис хайаларыттан сабаланан, Скалистай уонна Сэттэ Дабаан сис хайаларын быыстарынан эриллэн-буруллан, арыт күрүлгэннирэн, ахсымыран элэгэлдүүр түргэн сүүрүүтүнэн Алдан эбэҥэ Эдьээн (Эльдиан) уонна Муус Майа икки ардыларынан уутун сукхуйар. Отутус сылларга бу үрэх сүннүгэр геологической партия кыһыл көмүстөөх 150-ча сирдэри арыйбыта. Суолаһа суох тайҕа быһа буолан, көмүс хосточчу рабочай кылаас аһыыр аһа кыһаан таһыллыбакка, үлэтэ-хамнаһа харгыстанаары тыммытыгар өрөспүүбүлүкэ бырабытталыстыбата тобус оройуон көлөлөөх колхуостаахтарын туруорбута. Сүүрбэ үлэ устата кыһынны томоорон тымныы алта ыйыгар үөртүүтэ кырынан таһаҥас таһылла турбута, көмүс хосточчуна харгыстамматаҕа. Охотскайтан ааллаах Үүнү диэри 10 симизбийэ баара — ураанах, Хомустаах, Хара тиит, Куруннаах, Сиикэй, Кырынаастыыр, Муус күөл, Суордаах, Стрелка, Ирисс. Таһаҥаска сылдыбыт колхуостаахтар этиннэ ыйга баран баран, саас сир хараарыта эннеллөрө.

Ааллаах Үүн таһаҥаһыгар сылдыбыттары эиттэр сыаллаах 2005 сыллаахха, бу хамсааһын 10 сылыгар «Тобус көлөһүн тохтубут суола» диэн иингэни «Сага олох» РИХ бэчээттээн таһаарбыта. Ахтылары С. Г. Старостин, Е. Н. Петров, Е. Е. Петухов, С. И. Никитин, Е. С. Никитин нэһиликтэринэн үлэстэн хомуйбуттара. Эрдээктэринэн мин, Алексей Слепцов, үлэлээбитим. Абыйах экэмплардаах буолан, элбэх дьонго тиксигэстэ. Хаһыалпыт бу

нүөмэригэр Ааллаах Үүн таһаҥаһын таһыыга Чурапчы оройуона кыттытын ити кинигэттэн бэчээттэтэбин.

Таһаҥаһы таһыыга сэри, Хоту көһөрүллүү ииннэ Чурапчы оройуонун 81 колхуоса бары, Көһөрүллүү кэмигэр 40 колхуос кыттыыны ылбыта. Кинилэргэ хаһаайыстыба төһө көлөлөөсүнэн көрөн, оройуон сыыллара түһэрэр. Онтон оройуонга дьаһал өрөспүүбүлүкэттэн «Якутзолотоснабтранс» хонтуора

нөүө кэлэрэ. Итинник дьаһалы көлө баһыгар 250—300 кг гына үлэлэрлэрэ. Ону толорорго колхуос саамай

кыайыгас дьонун, ат көлө бастынын сүүмэрдээн, сэтиннэҥэ алта ый болдьоххо ытталлара. Сүрүн үлэлэрэ Охотскай Перевозтан Ааллаах Үүнү диэри (253 км) эбэтэр Алдан куоратыттан бириискэлэргэ көмүс хостуур рабочай кылаас аһыыр аһын, үлэниир тэрилин, таһаһын таһан бизири этэ. Аара тарыннаах үрэхтэргэ. Таас хайалары туоруурга моһуогураллара, аттар ыраллара, таһаҥаһы хардарыта собуостааһын, дэн-оһолэлбэх буолара. Ону ол диэбэккэ, колхуостаах хостуоттар былааннарын хайаан даһаны толорон аһаран тэйиллэрэ. Оройуон архыыба кэпсириинэн «1944—1945 сс. Ааллаах таһаҥаһын тизийиэ оройуон колхуостара бары даһаны бэлэмнээхтик туруммуттара, таһаарылаахтык үлэлээбиттэрэ. Таһаҥас тизийитин сыллааһы былаанын болдьосор 127, 9 бырыһыан аһара толорбуттара. Ити иһигэр «Сталин»—140, «Пушкин»—138, «Крупская»—145, «Чапаев»—216, «Тельман»—133, «Островская»—203 уонна «СССР 10 сыла» —176 бырыһыан толортообуттара. Иккис сорт куннаах аттары колхуостарга туттарбыттара.

Итинник дьулуйан туран үлэлээн, таһаҥасчыттар хайбалга сылдыбыттарга. Таһаҥаһы тутар баазалартан, оройуонтан да биризмийэ ылбыттар ахтыларыгар кэлсэнэр, докумуоннартан да көстөр. Сталин аатынан колхуос—600 солк., Пушкин аатынан—400 солк., Крупская аатынан—400 солк., Островская аатынан—700 солк. биризмийэни ылбыттар. Таһаҥаһы тизийини үчүгэйдик тэрийбит нэһиликтэр салайааччылары бэлиэтэммиттэр. Холобур, Амма нэһилигин бэрэссэдээтэлэ П. К. Дьячковская 250 солк. наһараадаламмыт.

Барыта Чурапчыттан 800—900 киһи, тыһыынчанан ат көлө 1954 сыллаахха массыына суола аһыллыар диэри кыһыл көмүс бырамыысыланнаһын аһылыгынан хааччыйы курдук тыын болпуруоһу Алдан, Ааллаах Үүн оройуоннарыгар үтүө суобастаахтык толорон кэлбиттэрэ. Бу хамсааһын былаһын тухары кинилэр таһаҥаһы таһыыга итэҥэстэһин түбэлтэтин таһаарбатахтара.

ЭТЭННЭ СЫЛДЫБЫПТЫГАР ДЬЫЛБАБАР МАХТАНАБЫН

Оччотообу аас-туор, ачык олобу амсайбыт, аһыны-кутурданы, тийиммэт-түгэммэт буолуу кыһалбатын, кыһынны бытарҕан тымныыга тонору-хатары билбэхтээбит абай этибит буоллаҕа. Тус бэйэм 7 кылаас кэнниттэн Дьокуускайга Тыа хаһаайыстыбатын техникумугун үөрэнэн иһэн, төрөппүттэрибт эрдэ өлөн, эбэбитигэр үс тулааһа иитиигэ хаалан, салгыы үөрэммэккэ колхуоска үлэлээбитим.

1951—1952 сылларга үс төгүл Болтоно нэһилигин Сталин аатынан колхуоһуттан Ааллаах Үүнү таһаҥас таһыытыгар сылдыбытым. Бастагы сырыыбытыгар мин, «Кыым» колхуостан Василий Михайлович Монастырев, Гаврил Данилович Яковлев, Хатылыттан Николай Аржаков, Андриан Федоров, иккис сырыыга Болтонотон Гаврил Семенович Новгородов, Василий Петрович Дуранов-2, үһүскэ Семен Яковлевич Москвин, Гаврил Хрисанфович Новгородов сылдыбыттым.

Дойдубуттун кыһын сэтиннэ ый бүтүүтэ турунан баран, саас ыам ыйыгар биірде кэлэрибт. Аһылыктыт абаансанан буолара. Аахсыбыт көлөһүн күммүтүттэн кэлин тутан ытталлара. Төһөнү-хаччаны үлэлээбиппитин элпэттэр, бэйэбит даһаны аахсыбат буоларбыт. Ханан эргитэн, абаан-суоттаан эрэллэрэ буолла? Булгуччу толоруллуохтаах былаан бизэрэллэрэ. Ону толорор, өссө аһарар мөһкүөрдээх буоларбыт. Биір кэмгэ туруулаһан туран, аһара толорон, эбии соруудах бизэрэн, Ноһу үрэх төрдүттэн бизэстэ кырынан, 10 туюнна оту таспылпыт.

Охотскай Перевозтан Ытык Күөл райпостугар таһаҥас ыппыттарын сүгүн туппаккалар үксэн-хэрсэн, нэһиилэ туттарбылпыт. Иккис сырыыбытыгар 12 аҕа аһардасынахэтин, арыытын тизмиппит. Биір көлөҕө 250—300 кг ыйааһыннаах таһаҥас тизлэрэ. Охотскайга үстэ кырыммылпыт. Ааллаах Үүнү икитэ аһа сылыбылпыт, ханнык эрэ кыра бириискэлэргэ ытталлара. Аатырар Сэттэ Дабаанынан, сэттэ бизэрэстэ уһуннаах Силлээмэ үрбүһүн сылдыталаабылпыт.

И. В. Сталин өлбүт күнүгэр түбэһэн траур буолан, таһаҥаспытын туппаккалар хонор сирэ, көлөлөрбүт аһылыга суох хаалан, улаханнык моһуогурбулпут. 12 көлөҕө биір куул бурдугу булан хонуктаабылпыт. Хата, барытыгар этэннэ айаннаан сылдыбылпыт диэн ааспытын кэннэ дьылбабар махтанабын. Итиннэ эдэрбит, күүспүт-уохпут күлүмүбэ, сырыыны-айаны кыһа тутарбыт туһалаабыта.

Кэлин пенсияга тахсыахпар диэри механизаторынан үлэлээбитим. Биіргэ үөскэбит үөлээннээҕим, таһаҥаска биіргэ сылдыбыт кыһым «Бочуот Знамя» уордьан кавалера Гаврил Семенович Новгородовтыын кырыйдыбыт диэн санаабытын түһэрбэккэ, анаан-миннэн көрсөн, үрүлүө үлэлээбит эдэр ааспытын ахтан-санаан ааһабыт.

Николай Гаврильевич СЛЕПЦОВ, «Үлэ Кыһыл Знамята» уордьан кавалера, Болтоно нэһилигин Бочуоттаах гражданина. 2004 сыл.

АСТАРЫ-ТАНАСТАРЫ ТЭРИЙЭН ЫЫТАРБЫТ

Кэргэним Петр Петрович Посельская Мэлдьэхси «Тахсыбыт сардана» колхуоһуттан 1934 сыллаахха Ааллаах Үүнү көмүсчүттэргэ таһаҥас таһыытыгар тахсыаһыттан ити айаннарга 1940 сылга диэри сылдыбыта.

Суол эрэйэ, ыарахана элбэхтэ иһиллэр, онтон хаалааччылар үлэлэрэ, тэрийэн ытар түбүктэрэ олус сэдэхтик ахтылар. Биһиги, таһаҥасчыттар кэргэттэрэ, дьоммут айанна хабыр тымныыга, тарынна-ууга тонон-үлүйэн эрэйдэммитиннэр диэн эрдэттэн танас-сап бэлэммигэр түһэрбит. Кыһыны быһа таннар танаастарын суол-суол тигитэлиирбит. Холобур, көннөрү этэрбэстэн ураты икки-үс тарынна кэтэр ыһааммыт күрүмэ этэрбэс, куобах тирииттэн бэргэһэ, сон, үтүлүк, ис түгэһэр баанар хабаһа таһаһа, үтүлүк иһинэн кэтиллэр илии кэхсүн сабар хары таһаһа. Онтон таба тириитэ сабынныаһы үксүгэр эйэ, арыыга атаһаһан куораттан булаллара. Өйүөбэ лэппиэскэни сыалай хааһаһы онорорбут, биір оннук хааһаһа эт, чоһоон симэрибит. Дьоммут саас ыран-быстан кэлэллэрэ. Көлөһүн күнэ диэни аахсалларын өйдөөбөлүгүн. Тигэн ыппыт танаастарбыт үксэ олох да суох, сороҕо баар да буоллаһына туһаттан тахсыбыт буолаллара.

Билигин санаатахха, колхуоска үлэли-үлэли оһону, дьэни көрө-көрө тирии имитэн, илиинэн тигэн, элбэх да сыраны көрсөр эбиһт. Онон таһаҥасчыттар кэргэттэрэ тэрийэн ыһааһы, колхуоска кинилэр үлэлэрин солбуйа хаалааччы буолбулут быһыытынан Ааллаах Үүн айаныгар кыттыгастаахпыт.

Александра Николаевна ПОСЕЛЬСКАЯ, 84 саастаах. 2003 сыл.

Баһаһы бэлэмнээтэ Алексей СЛЕПЦОВ.

— БИИЭХЭ СУРУЙАЛЛАР —

ОДЬУЛУУН ЫТЫК КЫРДЬАБАНА

Бу дьыл сэтинньи 2 күнүгэр Одьулуун нэһилиэтин олохтооһо, тыыл уонна үлэ бэтэрээнэ, Хоту Көһөрүллүү кыттыылааҕа Вера Львовна Прокопьева 90 сааһын томпоччу туолла.

Вера Львовна Хайахсыт нэһилиэгэр Тубаҕайы алааска олохтоох Лев Иннокентьевич уонна Варвара Трофимовна Прокопьевтар диэн колхуостаах дьиз кэргэннэ күн сиригэр кербүтэ. Оҕо, эдэр саастара, көпүөнэ дьонун курдук, сэрби, сут-кураан мэнэһиктээх ааспыттара. 1942 сыл бэс ыйыгар аҕалара байыаннай хомуурга түбэхтэн, фронна аттамыта. Сталинград сэриитигэр кыттыбытын, 11 гвардейскай стрелковой полкага сэримлэнэ сылдьан, 1944 сыллаахха тохсунньу 23 күнүгэр өлөн, көмүс уңуоба Днепровскай уобалас Криворожскай оройуонун Скеливетка селиэнньэтигэр хараллыбытын туһунан өйүттэн кэлэн бараан, кэлин ирдэһэн илбиптэрэ.

Онтон аны күһүнүгэр тийэн, ийэлэрэ өрт оҕотун батыһыннаран, Буденнай аатынан колхуос дьонун кытары хоту көһүүгэ аттамыттар. Хаар түспүтүн кэннэ, алтынчы сагатыгар, Эдьигээн оройуонугар Натаараба кураанах сиргэ тийэн, үөттэр төбөлөрүн холбоон танаһынан бүрүйэн, хаха сыһа

онгостон, үрэх кытыгыгар уот оттон аһаан, дьиз-уот туттан кириэхтэригэр дьэри ый анаара спорбуттар. Ол ыар кэмнэр тустарынан Вера Львовна манньык ахтар: "Бастагы кыһыммыт олус ыараханньык ааспыта, ыалдьан, хоргуйан өлүү-сүгүү элбээ. Убайым Баһылай улахан дьону кытта ыраах балыкка, ийэбит бэрэбинэ таһыытыгар сылдыбыттара. Бэрэбинэлэрин үрэхтэн хаар аһыттан хаһан ылан, уонча дьахтар ханаат быланан соһон сырыыныа хайа үрдүгэр таһаарар этибит диэн кэпсирэ. Кинилэр нуорма бурдуктарынан уу-хаар да буоллар, аһаан тыыннаах эрэ сайынга тийибиппит. Биридди дьизэ хасты да ыал дьукаах опорорбут. Мин балтыларбын Харыйааныны уонна Кэтирийи кытта ачыктаан, ыалдьан сытан тахсарбыт. Дьукаахтарытыгар икки кыра оҕо өлбүтүн дьоммут биһигиттэн икстээн, билбэккэ да хаалбыппыт. Натааранан, Мэнкэрээн оҕуоска үөрэммитим. Оҕуоскабытыгар финнэр оҕолоро эмиз үөрэнэллэрэ, кинилэри биһиги эрэ иннибитинэ аҕалбыттар этэ."

Ити курдук эрэдээх олохторун энэрдэринэн тыыран, 1946 сыллаахха төрөөбүт дойдутарыгар этэннэ эргилилбиптэрэ. Чорочу улаатан эрэр Вера дойдутугар 7 кылааһы бүтэрэн бараан, "үөрэхтээх киһи буол" диэн ийэтин алгыһын ылан, Чурапчыга орто оҕуоспаны бүтэрэр уонна Дьокуускайга култупросвет училищегэ кириэн, бибилиэтигэр идэтигэр үөрэнэр. Үөрэбин ситиһилээхтик түмүктээн, 1958 сыллаахха Одьулуунна аан бастагы анал үөрэхтээх илсизлиик үлэни кэлбитэ. Онтон ыла иккис дойдуга онгостубут Одьулуунуттан харыс да сири халбарыйбакка, талан ылбыт идэтин сөбүлээн, бэринилээхтик үлэлээн, бочуоттаах сынньаланга тахсыбыта.

Вера Львовна үлэтин Карпов Егор Гаврильевичтан тутан, муус устартан саҕалаабыта. Ол кэмнэ "приклубнай" диэн ааттанан бибилиэтиктээх Сэбиэт бэрэссэдээтэпэ үлэтигэр хонууга ыскааптаах эрэ этэ. Ол да буоллар санаатын түһэрбэккэ, инвентарнай сурунаал аһан, барытын учуоттаан, ирдэнилэрин курдук суруктаан-бичиктээн тыһыынчаттан тахса кинигэни илсизлээхтээбитэ. Оһон балай да

фондалаах буолан, от ыйыттан «сельский бибилиэтиктээх» диэн статусу ылбыта. Үлэтигэр баҕалаах, кыахтаах эдэр киһини өйөөн, бибилиэтиктэн "кэнэтэн" ыал дьизитигэр биер кыра хоско көһөрбүттэрэ. Онтон көпүө сылыгар сана улахан кулууп үлэбэ кириэн, бибилиэтиктээх биер хонуу биэрэн, кыарабаас да буоллар тусла, бэйэтэ бас билэр, үлэтигэр сирдэммитэ.

Оччолорго бибилиэтиктэр үлэтэ билингит курдук буолбатаҕа. Нэһилиэтин ортогугар ытыллар култуурунай-сырдатар, маассабай үлэтигэр барытын туһааннаах илсизлиистэри кытта тэннэ ытыһыһа. Ону таһынан ааҕар балаҕантан ыла соһуллан кэлбит биер улахан эбээһинэстээх — нэһилиэтин ортогугар хаһыакка уонна сурунаалга сурутууну ытыты, ону таһынан кэлбит почтаны дьонно тарбатыы. Вера Львовна бу эбээһинэтин сыллата чизээхтик толорон, 1963 сыллаахха СССР обкомун Бочуотунай грамотатынан наҕараадалааммыта.

Бэйэтэ тус былааннаах үлэтин таһынан бибилиэтиктэ үлэһитэ хас биридди фермаларга, отууларга кыһыл муннуктары, көһө сылдыар бибилиэтиктэлэри тэрийэн үлэлэтэрэ, онно хас биридди ыанньыксыт, механизатор ыйдаагы былааннарын, көрдөрүүлэрин, ыһыы-хомуур үлэлэрин, оттоонун хаамытын сырдатара. Вера Львовна кыһынын сыарбалаах атынан, сайынны бэлсизилэтинэн сылдьан, кыһыл муннуктарын сагардан иһэрэ, үлэһиттэргэ солунтан солун кинигэлэри тиздэрэ. Үлэтигэр элпизинэстээх, уопастыбаннай үлэбэ көхтөөх үлэһити үс төгүл нэһилиэк Сэбиэтин дьокуутаатынан тала сылдыбыттара. Бу — быыбардааччылар киниэхэ эрэллэрэ, итэһэллэрэ уонна үлэһит быһыытынан үрдүк сыанабыллара этэ.

Ити курдук Вера Львовна таһаарыылаахтык үлэһити-хамсыы сылдьан, 1969 сылтан оҕуоска бибилиэтиктэтигэр үлэлээн, бочуоттаах сынньаланга барбыта. Манна да уопуттаах үлэһит улахан кэлэктиби кытта биер тылы булан, оҕону үөртүтү-иити, боппуруостарыгар, оҕоҕо кинигэ ааҕар саҕабылы индириттэ уонна харыстабыллаахтык сыһааннаһыыга сыал-сорук туруорунан үлэлэбэти. Бырааһынныкытарга

уонна суруйааччыларга аналлаах быһастапкалары, истиэмдэлэри тиһигин быспакка онорон, оҕолор индирэстэрин тардара. Кинигэни кытта доҕордоһорго сыаллаах кыра кылаас үөрэнээччилэригэр учууталлар бибилиэтиктэтэн кинигэ уларсан ааҕалларын хонтуруоллуур тэтэрэти олохтууллар этэ. Оһо оҕо ый устата ханнык кинигэни ылан аахпытан толорон иһэрэ. Сорох оҕолор аахпыт аатыраары кинигэлэр ааттарын суруйан эрэ кэбинэр түбэлтэлэрэ баар буоллааччы. Ол иһин Вера Львовна: "Оҕолорго уларсыбыт кинигэлэрбин ис хоһоонун төһө өйдөөбүттэрин ыйыталаһан баран биридэ тутар этим" — диэн оҕону чизэһинэй быһыыга иитиһэ биер холобурун ахтан ааһар.

Вера Львовна пенсияба да олордор, олоххо актыыбынай позициятын ыһыктыбакка, нэһилиэккэ ытыллар уопастыбаннай дьаһалларга өрүү кыттарга. «Чолпон» агитсодатын туһугар сценаттан түспэтэ, дуобакка-саахымакка да кириһсэрэ. Биер сыл «Лэкиэһи» туруоран, Варвара Афанасьевна Григорьеванын ороолларын чаҕылхайдык оонньоон, кыайыылаах тахсыбыттара.

Вера Львовна олохун аргыһын Дьяковскай Терентий Терентьевичи көрсөн, ыал буолан, үс кыыс оҕолорон, сүөһүлэнэн, кырдыаҕас ийэлэрин көрөн-истэн, Тэрэнтэйэ уус буолан сиздэрэй оһоһуулаах тутуулардаах олбуорданаан, ныйр-бааччы олорбуттара. Кэргэнэ эрдэ олохтон барбытын кэннэ кыргыттары үөрэхтээн, үлэһит, ыал онгостоон, билигин дьонун олохтоох, тапталлаах эбэ, хос эбэ буолан олорор. Кыһынын куоракка кыстаан, куутуулээх кууах сайынны ахтылбанаах Одьулуунугар, тэлгэһитигэр кэлэн, чабдык салгыһыттан куус-уох эбинэн, оҕолорун, сизнэрин кытта дуоһуа сынньанан аҕаарар.

Ытык киһибиһин Вера Львовнаны үбүлүөйүнэн ис сүрэхтэн эбэрдэлиибит уонна чэгиэн сылдьан оҕолорун, сизнэрин ситиһиллэринэн кынаттанан, истик тапталларынан ууттанан, олох бары үөрүүтүн дьонун-сэргэбин кытта тэннэ үлэстэ өссө да үтүктүк олор диэн алгыһытын аныыбыт.

Евдокия ОКОРОКОВА,
Дьабыһыла.

XX-с үйэ чулуу суоппара этэ

Абылай хонуктаабыта суоппардар күннэригэр урут үлэлээбит, билигин үлэлигэр суоппар оройуонмут суоппардарын туһунан нэһиликтэринэн бассапка көрдөрөн, санаан ааһтылар. Ол Кытаанаахха эдэр сааспыттар биһирэ оонньоон, алтыннан үлэлээн ааспыт таһаарыһым туһунан өйдөбүлү көбүттэ.

Николай Афанасьевич Потапов-Айылаах. Бу ааты ончотооһу Чурапчы оройуонун дьонно-сэргэтэ үчүгэйдик билэрлэрэ. Кини үлэтин-хамнаһын туһунан истибэтэх киһи арааһа суоҕа буолуо. Кини баара буоллар быһыл 75 сааһын туолуохтаах этэ...

Сэбизскэй былаас кыахтаах сылларыгар тутуу син ыһыттылыта эрэри, суол оһоһуута тоҕо эрэ

кыайтарбатаҕа. Саха сириг суоппа-иһэ куһаҕана уос номоҕо буолара.

Кини суоппар быһыытынан ыраах айанга Золотинка, Большой Невер, Алдан сирдэринэн сайынны уот куйаастан иһиһээх, кыһынны тоһуттар тыһыныы аахсыбакка, сүөһү сиир бурдугун, араас таһаастары беденсүйбүт «Субуруускай», «Кали» тэриллэбит «Чурапчы» соҕхуостарга ЗИЛ-130 мааркалаах массыннан таспыта. Николай Афанасьевич 963 тыһыынча туюнна километрга тэннэһэр үлэни онорон, оройуон, өрөспүүбүлүкэ чөмпүүөн суоппарын аатын элбэх төгүл ылбыта. Оройуон саҕа рекордун олохтоон, хаһан да ылылла илик кирибичи тоһорбута. Үтүө майылаах, ооньуу-көр, кэпсээннээх үлэһит киһи улахан дьиз кэргэн аҕа баһылыга этэ. Кэргэннээх Татьяна Титовнаһын төүрт оҕону төрөтөн, улаатыннаран үөрэхтээх үтүө үлэһит дьон онорбуттара. Бэйэлэрэ тусла ыаллар.

Кини олохун күн бүгүн оҕолоро, сизнэрэ салгыһылар.

Итинник ахтан-санаан туран, 1982 сыллаахха «Кыым» хаһыат балаҕан ыйын 27 күнүгэр «Чурапчы» соҕхуос чулуу суоппара» диэн суруйбут ыстатыйам тахсан турар. Ону ааҕааччыларга тиздэбин.

«Кини оҕо сааһа Кытаанах нэһилиэгэр Килэһки диэн булуутта курдук төгүрүк алааска ааспыта. Килэһки хайыһардыырга, айылҕаттан оһоһуллубут курдуга. Коля оҕуоска үөрэнэр сылларыгар ылыһырга, хайыһарынан сууруунан дьарыктаммыта. Оҕуоска күрэхтэһиитигэр бастыкнар кэккэлэригэр сылдыра Коля биһирэ

төрөөбүт бырааттарынан-Афоняһын, Сеняһын, Балта Альбинаһын кыраларыгар тулаайах хаалан, үлэни этэринэн-хааннарын билбиптэрэ. Ол иһин буолуо, Коля дьонугар куус-көмө буолаары, төрөөбүт колхуонугар үлэһит тахсыбыта.

Биер сыл үлэлээбитин кэннэ колхуос сапалтата тизхиниккэ баҕалаах, дьобурдаах үлэһит уолу 1963 сыллаахха Дьокуускайга суоппардар куурустарыгар үөрэхкэ ыыппыта. Эһилигэр үөрэбин бүтэрэн, төрөөбүт колхуонугар суоппарынан кэлэр. Оччолорго Кытаанах нэһилиэгиттэн тарбахха баттанар ахсааннаах тимир көлө тэһинин тутуааччыларыттан биһирдэстэрэ буолбута. Ол тимир көлөтө бастагы сылларыгар эдэр үлэһити элбэхтик эрийбитэ-мускуйбута. Арыт эдэр киһи эрчимэ уларыйаах, санаата түһүөх курдук буолуоталыра. Ол эрэри киниэхэ аҕа көпүөнэ механизатордар К.И. Яковлев, С.Е. Дьяковскай субэлэрэ-амалара куус-көмө буолбута. Нэһилиэгэр эрбэх, Һаадалаах таһаары, тизибитэ, сыһа унньуктаах утун айанга үөрэнэн, массынатын билэн-көрөн барбыта. Ити курдук Коля үлэлээмэхтээн иһэн, ытык иһигин тоһоро Сэбизскэй Аармыйа кэбэтигэр ыһырыллыбыта.

Үс сыл сулуусалааһын... Бойобуой уонна политическай билиһини баһылааһын... Ити сыллар кинини элбэххэ үөрэллэртэрэ.

Николай Потапов аармыйаттан эргиллэн кэлээт, колхуонугар бэйэтин таһыыр идэтинэн суоппардаабыта. "Ол күнтэн ыла уонтан тахса сыллар устан аастылар. Билигин кини «Чурапчы» соҕхуос биер кинигэ туттар суоппара буола

үүннэ.

Николай Афанасьевич Потапов ааспыт көдүүс уонна хаачыстыба иһин кизэн хамсааһыны таһаарыт онус пятилеткага автомассыныатынан үрдүк таһаарылаахтык үлэлээн, былаанын икки бүк тоһорору ситиспитэ, 2,5 туюнна уматыгы кэмчилээбитэ. Итинэн кини оройуон рекордсменын, өрөспүүбүлүкэ чөмпүүөнүн аатын аан бастаан ылаттаабыта. 1979 уонна 1980 сылларга социалистическай куоталаһыы бэллэлэринэн уонна онус пятилетка удаарыһынын бэллэтинэн наҕараадалааммыта.

Николай Афанасьевич уон биһирис пятилеткатын былаанын төүрт анаар сылынан тоһорорго уматыгы 3 бырыһыан кэмчилииргэ үрдэтиллибит социалистическай эбэхтэлиһтибэ ылынан үлэлигэр сылдыар. Кини пятилетка бастагы сылын үрдүк таһаарылаахтык үлэлээн түмүктээтэ, эмиз оройуон рекордсменын, өрөспүүбүлүкэ чөмпүүөнүн бочуоттаах ааттары ылары ситиспитэ. «Чурапчы» соҕхуос чулуу суоппара Николай Афанасьевич Потапов пятилетка иһис сылыгар эмиз үрдүк таһаарылаахтык үлэтир. Быһаас да Золотинка ыстаансыаттан ыһыы бурдугун аҕалыыга түүннэри-күннэри айаннаата.

Ити курдук үлэтин үгэнигэр, сааһын күөгэйэр күннэригэр сылдыар суоппар Николай Афанасьевич Потапов иннигин да өссө сана кирибиһи ыларыгар биһиги эрэлбит улахан».

Былатыан КУОРКУН,
Чурапчы.

— АХТАН - САНААН —

ТЫА ХАҢААЙЫСТЫБАТЫН ТУҢУГАР ТАҢААРЫЫЛААХТЫК, КИМИИЛЭЭХТИК ҮЛЭЛЭЭБИТЭ

каспирэ. Оскуоланы 1989 сыллааха ситиһиилээхтик бүтэрээт, тутта бэс ыйыттан Мындабаайы сопхуоска оробуочайынан үлэли кириэр. Кини тыа сиригэр оччотообу кэмнэ, эриэхтэс салааба, ол эбэтэр тутуу блоктарын онорор сыаха үлэтин стаһын сабалыыр. 1990 сыллааха ахсынны сабаланыта ытык изнин толоро, Сэбиэскэй армия кэжэтигэр сулууспалы барар. Забайкальскай байыаннай уокурукка Чита куоратыгар этэннэ сулууспалаан, 1992 сыллааха дойдутугар эриилэр. Кэлээт да тутта нэһилиэк дьаһалтатыгар көчөгөрүнэн үлэли кириэр. Нэһилиэк адар ыччатын биер актыбыһа буолан, уопастыбаннай олохо көхтөөхтүк кыттар.

1995 сыллааха Одьулуунна баар бүтүн өрөспүүбүлүкэ чулуу таһымнаах оробуочай каадырдарын иитэн таһаарбыт кыһаа Чуралчытаабы 13 нүмүрдээх ПТУ — га "Мастер колбасного цеха" диэн идэбэ үөрэнэ кириэр. Эһиилги 1996 сылга үөрэбин бүтэрэн, "Чуралчы" тыа хаһаайыстыбатын потребительскай кэпэрэтибин халбаһы сыагар оробуочайынан үлэли кириэр. Эдэр эрчимнээх, тыыллалаах уолу тутта салалта бэлитиин көрөн, сыах маастарын эппиэттээх дуоһунаһыгар аныыр. Кэлин 2000 — 2006 сылларга үлэли сылдьан, Дьокускайдаабы тыа хаһаайыстыбатын академиятыгар технолог үрдүк үөрэбин бэрт ситиһиилээхтик бүтэрэр.

Дмитрий Чуралчы улуугулар аан бастагынан вареная халбаһыны онорбут улахан ситиһиилээх кичинэ буолар. "Чуралчы" ТХПК бу бороодуускуйатынан өрөспүүбүлүкэбэ эрэ буолбакка, бүтүн Арасыйыаба быыстапкаларга тийэн, хайбабыл бэлитилэри ылбыта. 2000 сыллааха Москва куоракка "Звезды кулинарии" диэн улахан быыстапка буолбутугар, Дмитрий аан бастагынан убаһа этин ыһаан, улахан престижнэй быыстапка лауреатын үрдүк аатын ылбыта. Чуралчы ыһаамыт убаһатын этэ аар-саарга аатырбыта, кэлин Саха сиригэр бу хайыскаба бастагынан Бүтүн Арасыйыатаабы быыстапка кыһыл көмүс мэтээлин адалбыта. Дмитрий олус элбэх быыстапкаларга сылдьыбыта, ол курдук Москва, Санкт — Петербург, Хабаровскай, Новосибирскай куораттарга бэрт ситиһиилээхтик кытыбыта, кыраныысса таһыгар Кытай народнай өрөспүүбүлүкэтигэр тийэ сылдьыбыта. Өр сылларга "Чуралчы" кэпэрэтиибигэр олус таһаарыылаахтык үлэлээбитин дьон-сэргэ ытыктаан бэлитииллэр. Кини профсоюзус бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбитэ. Кэлэктиип куруутун өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн ытыллар биер идэлээхтэрин спартакиадаларыгар инники күөһүгэ сылдьара. Улуус уопастыбаннай опобор "Чуралчы" ТХПК кэлэктиибэ биер бастыңнар истэригэр баар буолара. Тэрийэр дьобурдаах киһи "Чуралчы" ТХПК бырабыланыыатын

солбуйар бэрэссэдээтэлинэн үүнэн — сайдан тахсыбыта. Олус үрдүк кылаастаах технолог буолбутун өрөспүүбүлүкэ бастын пиццевиктара бэлитииллэр. Дмитрий олбун биер чабылхай кэмэ ааспыт, салайааччы быһыытынан уһаарыллан тахсыбыт эйгэтэ "Чуралчы" ТХПК буолар. Андрей Тимофеевич Ноговицын үүнэрэн таһаарбыт бастын үлэһитинэн буолар.

2017 сыл сабаланыта Дмитрий төрөөбүт дойдутугар "Мындабаайы" кэпэрэтиип бэрэссэдээтэлинэн ананан үлэли тахсар. Бэрт уустук экономическай балаһыаньаба олорор, улууска биер соботох улахан тыа хаһаайыстыбатын производственной тэрилтэтин олус сатабыллаахтык салайан, кылгас кэмгэ улуус, өрөспүүбүлүкэ ситиһиилээх хаһаайыстыбаларын таһымнаах таһаарбыта. Олус хорутан, диригник ырытан, былааннанан үлэлиирэ, ааһар — суоттуур мындыр хаачыстыбатын сөбө — махтайа бэлитиир тобоостоох. Улахан хотон хороһор муостаабынан туолбута, сайылык титиигэ тутуллан, үүт ыама үрүлүчү сүүрбүтэ, сылгы баазата дьонунук былааннанан олохо кирибитэ, бурдук үүнэриитэ хас да төгүл кэнээбитэ, сенаж оноруута, сиилэни хаһааны хаһаангытааһар да таһымнаахтык ситиһииллэбитэ. Дмитрий Мындабаайытыгар тахсыабыттан биер сүбэһэн үлэлээһин тэриллэн барбыта. Мындабаайы агрокластернай сайдытын бырайыактыр салалтатыгар кууска үлэлээбитэ, тэрийбитэ. Кини сүбэтэ, көмөтө бу хамсааһын ситиһиилээх буоларыгар төһүү күүһүнэн буолбута. Агрооскуола сиргэ үлэлиир бааһынай хаһаайыстыбалар, "Мындабаайы" кэпэрэтиип бэйэ-бэйэлэригэр көмөлөһөр ситимнэр баар буолан, атын улуустарга холобурга сылдьара.

Дмитрий улуус дьокутааттарын Сэбиэтигэр икки созыка үлэлээбитэ. Иккис уонна төрдүс ыһырылаах Сэбиэккэ төрөөбүт Мындабаайытын дьонно дьокутаатынан талап, быһбардааччыларын, тыа хаһаайыстыбатын салаатын интэриһин туһугар бэрт таһаарылаахтык, бэрт кимиилээхтик үлэлээбитэ. Аграрнай хамыһыһыны салайбыт улахан өнөлөөх буолар. Улуус дьаһалтатын кытта биер ситимнээхтик, сүбэлэһэн үлэлиир бастын дьокутаат этэ, Санаатын толлубаха этэр, мындыр толкуйдаах, тыа хаһаайыстыбатын, тыа сирин олбун, дьонун толору билэр дьиннээх производственник, таһымнаах салайааччы дьокутаат этэ.

Дмитрий таптаппаах кэргэн, кыһамнылаах аба буолар. Кэргэнинэн Лариса Романовна 2002 сыллааха ыал буолан, бур-бур буруо таһааран, Дуолан диэн бэрт талааннаах уопланан олус дьоллоохтук, илээхтик олорбуттара. 2004 сыллааха "Молодежная" ТОС биер бастын ыала

буолан, дьэ туттан кирибиттэрэ. Дмитрий олус үчүгэйдик уһанар, тизхиныкэни ситиһи эрэмизиниир, сварщик, плотник дьобурдааба. Дьэтин, тизгэнин тутууларын тус бэйэтэ кичэллээхтик онорбута. Уолун Дуоланы үлэбэ куруук үөрэтэрэ, таһаарар. Кини ситиһиилэриттэн олус кичинэ туттан астынара үөрэрэ.

Дмитрий доботторугар истин таһаарыс, кыһамнылаах атас буолара. Аймахтарыгар, чугас дьонугар холобурга сылдьар бастын ыччаттара, тумус туттар киһилэрэ этэ. Бултуурун, балыктыһын, сир астыһын туохтааһар да ордороро. Кэлин хаартыскаба түһэринэн дьарыктаммыта, айылба кэрэ-бэлиэ түгэнэрин, тыа сирин үлэһит дьонун сыралбанаах түбүктэрин үйэлээх түгэн онорор абыллар ылларбыта. Кырабы харахтааһын көрүүтэ дириг философиялааһын бэлиттээн хаалларбыт түгэнэрэ бигэрэтэллэр.

Дмитрий Дмитриевич олус элбэх наһараадалааба, кини кылгас опобор чабылхайдык, чизгинэйдик үлэлээн кэлбитин туоһулууллар. Олортон абыллары сырдатан ыһаабын:

1. СӨ тыа хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ.
2. СӨ тыа хаһаайыстыбатын туйгуна.
3. СӨ ас-үөл бырамыысыланнаһын туйгуна.
4. Социалистическай үлэ Героя Р.И. Константинов аатынан биризмийэ лауреата.
5. СӨ Ил Түмэн Судаарыстыбаннай Мунньаһын махтал суруга.
6. "Билини" анал аакка "Арасыйыа бастын дьонно" мэтээлэ.
7. СӨ агробырамыысыланнай комплекс үлэһиттэрин икки ардыларыгар ытыллыбыт өрөспүүбүлүкэтээби күрэххэ "Бастын технолог" аат кыйылааба.
8. "Чуралчы" ТХПК бочуоттаах бэлитэ.
9. СӨ профсоюзустарын өрөспүүбүлүкэтээби кэмтитэтин грамотата.
10. "Манчаары ооньууларын" СӨ тэрийэр кэмтитэтин махтал суруга.
11. Чуралчы улуунун, Болугур нэһилиэгин үбүлүөйдээх бэлитлэрэ.

Таптаппаах абабыт, кэргэним, бырааппыт Дмитрий Дмитриевич быдан дьылларга быраһай. Дьэбэһын атаарыыга куус-көмө буолбут бары дьоммутугар, улуус салалтатыгар, төрөөбүт нэһилиэгин актыбыһыгар, "Чуралчы" уонна "Мындабаайы" ТХПК кэлэктииптэригэр дириг махталбытын тиздэбит. Доруобай, дьоллоох буолун.

Кэргэнэ Лариса Романовна, уола Дуолан, эдьиниһэрэ, убайа, аймахтара.

— ТУСКУЛ БИЛГЭЛИИР —

СЭТИННЬИ — БАЙАНАЙ ЫЙА

Сэтинньи — сахалар саамай сүгүрүйэр ыйдарыттан биридэстэрэ. Өбүгэлэрбит Байанайы булду-алды кытта ыкса сибээстииллэрэ. Олус үөрүннээн, кэһи биэрэр курдук саныыллара. Махталлаах булчука Байанай хара тыа баайыттан үөрэ-көтө бэрсэр диэн өйдөбүл олохсуйбут.

Норуот билгэтэ:

- Сэтинньини ыам ыйа батыһар.
- Сэтинньи 8 күнүттэн (Миитэрэйэп күнэ), сахалы халандаарынан, идэһэни өлөрүү сабаланаар. Миитэрэйэп күнүгэр халпаанна чүмэчи курдук былыттар табыстахтарына — кыһына тымны, оттон үдүк-бадык уонна сырдыктыны будулбан былыттар табыстахтарына, тымны кыһыны күүтүн.
- Сэтинньи 15-гэр ый уонна үргэл алтыһаллар. Ырааһынан ааһыстахтарына, тымны собуу буолар. Чугаһынан ааһыстахтарына, тымны буолар дииллэр.

Бу 2020 сыл ураты сыл буолар. Бу сылтан сабалаан, собуруу дойдутарга биллээрдик тымныыаба, хаар-ардах кууска түөн, элбэх охсууну адалыаба. Күүстээх буурбалар, тобурактар түһүөхтэрэ. Дьэ, ол онугар билиги дойдутугар сылыһылар сабаланаан барыахтара, күһүммүт биллээрдик уһуоба, сааспыт эрдэлиир буолуо, кыһыммыт биллээрдик сымныаба. Бу барыта "Малый ледниковый период" диэн айылба хамсааһынын сабаланыта буолар. Билигин

сабаланыта эрэ буолар, кырата 20-30 сыл барыахтаах, онон улахан кириби кэмгэ олоробут. Сылын ахсын айылба көстүбэтэх көстүүлэринэн билигини соһутооба. Быылгы сылга кураан кэмнэр кэлиилэрин билгэтэ буолла. Күннэ сана 25-с цикл сабаланаан, ортотунан цикл 11-13 сыл буолар, билигин 2025 сыллааха улахан кураан оройо буолуохтаах, онтон сыһа уоскуйан, 2028 сылтан өң дьыллар сабаланыахтара.

Онон кэнники сыллар урукку сылларга

майгынаабаттар, анаардас быылгы да дьылбыт ону туоһулуур. Алтынны ыйга Өймөкөөнүгэ дьыл баччатыгар диэри хаара суох олорор, баара суоба -5-10 кыраадыс турар. Бүтүү бөлөх, собуруу улуустарга кэнники сылларга алтынны 20-25 күннэригэр ардыыр ириэрэр буолла, оно үөрэнэн эрэбит. Маньык сыл ахсын сылыан истэбинэ, алтынны балаһан ыйын курдук буолан иһиз, муус устар ыам ыйыгар тэһиһиһэ.

Быылгы сэтинньи ыйыт хайдах буолуой?

КИИН УЛУУСТАР:

Бу нэдиэлэ бүтүөр диэри күнүс -17-20 кыраадыс тымны, түүн -25-27 тымны, кыраһа хаардаах буолар. Кэлэр нэдиэлэбэ эмиз күнүс -18-28 кыраадыс тымны, түүн 24-29 кыраадыс тымнылар. Улахан сөнүү суох, хаар кэмчэ собуу. Улахан тымнылар 25 чыһыла кэнниттэн түһүөхтэрэ, күнүһүн -25-29 кыраадыс тымныыа, түүнүн -35-40 кыраадыс тымныыаба.

Сэтинньи ыйыт Саха сирин бары улуустарыгар сымнаһыар буолсу, атам саастаах дьон сэтинньи 7 күнүгэр -40-45 тымнылар буолалларын өйдүүлэрэ буолуо. Онон холоотоххо, кэнники сыллар тэнэ суох уларыйдылар.

Былыр билиги өбүгэлэрбит күнү-дьылы билгэлиир сулустара "Үргэл" (Созвездия "Плеяды") буолар. Сэтинньи 15 күнүгэр ый уонна "Үргэл" алтыһаллар, ол түмүгүнэн кыһыммыт хайдах буоларын ахсынны ыйдаабы анаарыбар киллэриэбиз.

ТУСКУЛ.

TUSKUL.

— ПРОКУРАТУРА ИЙТИННЭРЭР —

Баһылыкка кини дохуоттарын уонна ороскуоттарын туһунан сибидиэннэлэри арыян, интэриниэт ситимигэр киллэрэригэр эбээһинэни сүктэрдэ

2020 сыл алтынньыта Чуралчы оройуонун прокуратура коррупцияны утары сокуону тутуһууну, муниципальнай тэриллилэр баһылыктара бэйэлэрин дохуоттарын уонна ороскуоттарын туһунан иһитиннэриилэрин интэриниэт ситимигэр киллэрэр эбээһинэстэрин толоруллуутун бэрэбиэркэлээтэ. Улуустуу биһир нэһилиэгин баһылыга бэйэтин дохуоттарын уонна ороскуоттарын туһунан иһитиннэриини интэриниэт ситимигэр киллэрбэтэ, быйаарылына. Оройуон прокуратура сокуону кэһиини туоратар сыалтан нэһилиэк баһылыгын аатыгар сокуону туоратыы туһунан суругу киллэрдэ, ол эрэри ыйыллыбыт сокуон кэһиилэрэ кэмигэр туоратыллыбатылар.

Прокурор суукка нэһилиэк баһылыгар бэйэтин дохуотун уонна ороскуотун туһунан интэриниэт ситимигэр киллэрэрин туһунан туруорсуу сайабылыаннааны киллэрдэ. Суут прокурор ирдэбиллэрин ылына, баһылыкка прокурор туруорсар эбээһинэстэрэ сүгүлүннүлэр.

Мань таһынан прокурор уураабынан муниципальнай тэрилли баһылыга административнай эппиэттэнэскэ тардылына, ыстараал быһыытынан буруйдааһын аанна.

И.Г. ЧЕРКАШИН, улуус прокурорун э.т.

— СУРУТУУ — 2021 —

2021 сыл бастакы аһаарыгар «САНА ОЛОХ» хаһыакка сурутуу бара турар

Почта нөҕүө - 605,70 солк.

Альтернативнай (редакциятан кэлэн ылыы) - 420 солк.

Электроннай - 240 солк.

Чуралчыг хаһыатын
СУРУТ! ААХ! СӨРГЭЭ! ТУҢА!
Дойдун тыһынан угуттан!

Бахсы нэһилиэгиттэн төрүттээх Муома улуунун Бочуоттаах олохтооҕо, күндү аймахыт, Аҕа дойдун сэримин кытыылааҕа, Статистика салалтатын үтүөлээх бэтэрээнэ

ПЕТРОВ Иван Андреевич

92 сааһыгар ыалдьан күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, сизинэригэр дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Мотрена Местникова уонна кини оҕолоро, Болтоноттон Слепцовтар, Новгородовтар.

Чуралчы нэһилиэгин олохтооҕо, оҕо сааспыт дьүөгэстэ

РОМАНОВА Елена Николаевна

ыарахан ыарыыттан орто дойдун олохтотан барбытынан оҕолоругар, сизинэригэр, аймах-билэ дьонугар, биһигэ төрөөбүттэригэр дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Хатылы абыс кылаастаах оскуолатын 1965 сыллаахха биһигэ үөрэнэн бүтэрбит оҕолоро.

Хатылы нэһилиэгиттэн төрүттээх, Арасыйыа үтүөлээх уонна бочуоттаах энергетик, Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, Чуралчы, Горнай улуустарын уонна Хатылы нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ

ПРОКОПЬЕВ Поликарп Павлович

күн сириттэн барбытынан чугас дьонугар, аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

"Чуралчы улууна (оройуона)" МТ

дьаһалтата, дьокутааттарын уонна

бэтэрээннэрин Сэбиэттэрэ, Дьокуускайга

олорор биһир дойдутаахтар түмсүүлэрэ.

Кутурбаммытын тиздэбит:

- Ытыктыыр, убаастыыр, Хатылы нэһилиэгин

патриота, Саха сирин уотун ситимин тардыыга

улахан кылаатын киллэрбит, "Якутэнерго"

үтүөлээх үлэһитэ Проконьев Поликарп Павлович

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан

кэргэнигэр Роза Ивановнага, кыһыгыгар

Катянага Поликарповнага, уолугар Спартак

Поликарповичка, күтүөтүгэр, кийииттэригэр,

сизинэригэр, хос сизинэригэр "Хатылы

нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата.

- Чуралчы улуунун уотун ситимэ сайдарын туһугар үтүмэн элбэх кылаатын киллэрбит, ытыктыыр кийиһэрэ Проконьев Поликарп Павлович олохтон туораабытынан чугас дьонугар, аймахтарыгар Чуралчытаагы РЭС кэлэктибэ.

- Ытыктыыр, тапталлаах таайдара Проконьев Поликарп олохтон туораабытынан санаастарыгар Розалия Ивановнага, оҕолоругар Катянага, Спартакка, күтүөтүгэр, кийииттэригэр, хос сизинэригэр Чуралчыттан Демьяновтар, Лыткиннар, Харлампьевтар, Дьокуускайтан Корякиннар дьиз кэргэниэрэ.

- Кинилэр аймах түмүс туттар, ытыктыыр тапталлаах таайдара Проконьев Поликарп Павлович күн сириттэн барбытынан санаастарыгар Розалия Ивановнага, оҕолоругар, сизинэригэр, хос сизинэригэр биһигэ төрөөбүт эдьийиэ Александра Павловна, күтүөтэ Алексей Петрович Поповтар оҕолоро, сизинэрэ, хос сизинэрэ

БИЛЭРИИ/ОБЪЯВЛЕНИЕ

Утэрианный аттестат на имя Ефремова Константина Германовича, полученный в 2008 году, "Хатасской СОШ им. П.Н. и Н.Е. Самсоновых" считать недействительным.

Чуралчы нэһилиэгин олохтооҕо, тапталлаах аҕабыт, эһэбит

ПЛАТОНОВ Степан Афанасьевич

бу дьыл алтынньы 31 күнүгэр эмискэ ыалдьан олохтон туораабытын бары билэр дьонугар курутуян туран иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, сизинэрэ.

Кутурбаммытын тиздэбит:

- Күндү убааста, таайдара Платонов Степан Афанасьевич олохтон барбытынан санаастарыгар Пелагея Федотовнага, оҕолоругар, сизинэригэр биһигэ төрөөбүт балтыта Ирина, быраата Павел, Мындааайыттан балтыта Елена.

- Чугас ыаллара Платонов Степан Афанасьевич олохтон барбытынан кэргэнигэр Пелагея Федотовнага, оҕолоругар, күтүөтүгэр, сизинэригэр, чугас аймахтарыгар чугас ыаллара Карповтар.

Чуралчы нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, тыыл, үлэ бэтэрээнэ, СӨ Баһаарынай сулууста туйгуна, ССРС Ис дьыалатын, Баһаарынай, ЫБМ сулуустатын бэтэрээнэ, Чөл олобу пропагандалааччы

ДОРОФЕЕВ Афанасий Дмитриевич

уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кутурбаммытын тиздэбит:

- Чуралчы нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, тыыл, үлэ бэтэрээнэ, СӨ Баһаарынай сулууста туйгуна, ССРС Ис дьыалатын, Баһаарынай, ЫБМ сулуустатын бэтэрээнэ, Чөл олобу пропагандалааччы Дорофеев Афанасий Дмитриевич олохтон туораабытынан кэргэнигэр Светлана Павловнага, оҕолоругар, сизинэригэр, чугас аймахтарыгар Чуралчы улуунун дьаһалтата, дьокутааттарын уонна бэтэрээннэрин Сэбиэттэрэ.

- Тапталлаах аҕалара, эһэлэрэ Дорофеев Афанасий Дмитриевич олохтон туораабытынан уолугар Олег Афанасьевичка, кийииттэригэр Прасковья Васильевнага, сизинэригэр Олега, Алёшага ыкса ыаллара Абрамовтар.

- Ыкса ыаллара, табаарыстара Дорофеев Афанасий Дмитриевич олохтон туораабытынан кэргэнигэр Светланага, оҕолоругар, аймахтарыгар Дьудаевтар.

- "Чэбдик" кулууп чилиэнэ, чөл олоххо, тымныынан дьарыкка уһуйбут учууталлара Дорофеев Афанасий Дмитриевич олохтон туораабытынан тапталлаах кэргэнигэр Светлана Павловнага, оҕолоругар, сизинэригэр, чугас аймахтарыгар "Чэбдик" кулууп чилиэнэрэ.

- Күндү кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ Дорофеев Афанасий Дмитриевич олохтон туораабытынан кэргэнигэр Светлана Павловнага, уолугар Олег Афанасьевичка, кийииттэригэр Прасковья Васильевнага, оҕолоругар, сизинэригэр, чугас аймахтарыгар Чуралчыттан, Мырылаттан, Хайахсыттан Барахсановтар, Хоктановтар дьиз кэргэниэрэ.

Өрөспүүбүлүкэ бастакынан кыһынны бытарбан тымныыга ойбонно сөтүөлээн, ыарахан ыарыыны кыйыбыт, улууска "ЧЭБДИК" дьиз түмсүүнү тэрийэн, 25 сыл устата дьону түмэн, дьарыктаан, өрөспүүбүлүкэ биллибит, дьонно-сэргэ бэтэрээнэ, үгүс киһи этэ-сиинэ чэбдигирэригэр олугу уурбут ытык кырдыабысты

ДОРОФЕЕВ Афанасий Дмитриевич

бу дьыл алтынньы 28 күнүгэр орто дойдуттан барбытын истэн олус дьиз харааһынныбыт.

2012 сыллаахха аан маннай Чуралчы нэһилиэгэр "Тирэх үөрэх" ытарбытыгар сааһырдым, кырыйдым дизбэккэ, үөрэхпитигэр сылдьан, бэркэ астынан, дьэ, дьонно-сэргэ олус наадалаах, саха итэҕэлин, сизин, өбүгэ үгэһин диригини тиздэр уонна бэйэтэ чугастык ылынарынан, эти-сиини эрчийиэ бэрт туһалаах үөрэх эбит дьиз үөрүү-көтүү бөҕө буолахтаабыта. Ол курдук дьон туһугар чэхчэ да дууһалыын ыалдьар иһирэх санаалаах киһи этэ. Сайын айы Чуралчы таһыгар ытар өрөспүүбүлүкэтээби түһүлгэбитигэр кэлэн, үөрэ-көтө араас улуустан муустубут дьоммутунаан билсэн, алтыһан, сэргэх сэхэниэн астыннарар, билитин-көрүүтүн бэрсэн, сүбэтин-аматын биэрэн, араас хамсаныылары көрдөрөн, тэл курдугунан сөхтөрөн барара. Кинилиин алтыспыт бары дьон өйүгэр, кини сэргэх мессеҕэ мичиличчи мичээрдээбитинэн хаалыа да буоллаҕа.

90 саас дьиз ытык саас, эмчит бары аҕаастаабыт ыарахан ыарыытын тымныынан кыйан, куустээх, сырдык санаатынан, тулуурунан-дуулурунан үтэйдэн, бу ытык сааска тиийбит ЫТЫК КИҢИБИТ сырдык-ыраас кута аннараа дойдуга, бэйэтин курдук үтө, сырдык, олохтоох сиригэр чэпчэтигэр тиийэн уоскуланы буллун, буор кутугар тапталлаах дойдутун буора сымнаһас олбох, сылаас суорбан буоллун дуу дьиз, биһиги элбэх ахсааннаах "ТЭТИМ" түмсүүбүт ытык киһибитигэр сүгүрүйэр дьонун-сэргэтин аатыттан барыбытын этэбит, чугас дьонугар дириг кутурбаммытын биллэрэбит.

Сыдыаайа, Байдам.

Ген. директор - Н.М. СТРУЧКОВА.
Кылаабын эраадегэр э.т. - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ.
Эппиэттир сэрэтигэр, сурук отдела -
А.Н. ЗАХАРОВА.
Кэрсэлдиһэн - М.В. ПЕТРОВА.
Таһаары - Л.К. ПОПОВА.
Бачааттанар - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэриис таһааранчылар: СӨ Ыарыылыстыыта, Саха Өрөспүүбүлүкэ "Саха-ол" Сударыстыына, автономнай тэрилтэ "Сана олох" хаһыат эраадегэрэ.
677000, Дьокуускай к., Ойуунускай уул. 31, 124 каб.
телефакс: (411-2) 34-35-17 e-mail: saneloh@mail.ru.
Российская Федерация Россиялар СӨ саҕаттаагыр 2020 с. бос ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыт нүмүгүр -
ТМ №ТУ14-00558.

Эраадегэр ааҕырыла:
678670 Чуралчы сал.,
Карл Маркс уул. 26 "а".
Телефоннарбит: эраадегэр
-41-332, отааһы -41-255, 41-
358. E-mail: saneloh@mail.ru.
сайт: saneloh.ru, Instagram: @
saneloh

Бачааҕа сисаа: № 82 (11737)
Кэмийэ: 1,5 бөл. лавис
Ахсааһа: 1850. Хаһыат сыанаһа: 15.
Аһаар: СӨ-ҕэр, иһитир, саах, редакция, кутурбаммыт, лависа, сир, туйаҕар, бачааҕа, суруй, ыйаар, чыһаар, дьарыктыытыгэр эппиэттир, кутурбаммыт, бачааҕа.